

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 19/8 đến 25/8/2013)

- Hải quân ASEAN sẽ tập trận cùng 8 nước ở Biển Đông năm 2014
- Tàu huấn luyện hải quân Trung Quốc xâm phạm Trường Sa
- Tàu khảo sát Đài Loan hoạt động trái phép tại Trường Sa
- Philippines tố 2 tàu Trung Quốc hiện diện ở Bãi Cỏ Mây
- Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ công du Đông Nam Á
- Mỹ kêu gọi giải quyết hòa bình tranh chấp Biển Đông
- Mỹ, Philippines cam kết tự do hàng hải tại Biển Đông
- Bộ trưởng Ngoại giao Trung Quốc thăm Campuchia

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc khó chịu vì Mỹ tăng cường giám sát biển. Cục trưởng Cục Đối ngoại Bộ Quốc phòng Trung Quốc, ông Guan Youfei hôm 22/8 lên tiếng cáo buộc Mỹ đã tăng cường các hoạt động giám sát trên biển và trên không ở các vùng biển gần Trung Quốc, “Bất kỳ quốc gia nào cũng sẽ cảm thấy khó chịu và bị đe dọa khi mà bị giám sát với tần suất cao như vậy. Điều này đi ngược với đà phát triển mối quan hệ kiểu mới giữa quân đội hai nước.” Cũng theo ông Guan, bên cạnh việc phát triển các hoạt động do thám, tàu chiến và máy bay, Mỹ còn tiến gần máy bay và tàu thuyền Trung Quốc trong khu vực mà Bắc Kinh cho là thuộc vùng đặc quyền kinh tế của mình ở Biển Hoa Đông và Biển Đông.

Tàu Trung Quốc xâm phạm Trường Sa. Sau khi kết thúc chuyến thăm Malaysia, trên đường về nước, từ ngày 23/8, tàu huấn luyện hải quân *Trịnh Hòa* sẽ thực hiện cái gọi là “tuần tra” các

đảo, bãi đá ở quần đảo Trường Sa của Việt Nam. Tàu *Trịnh Hòa* là tàu huấn luyện viễn dương đầu tiên do Trung Quốc tự thiết kế và chế tạo.

Tàu khảo sát Đài Loan hoạt động trái phép tại Trường Sa. Tàu khảo sát Đạt Quan của hải quân Đài Loan vừa kết thúc hoạt động thu thập thông tin dưới nước ở các vùng biển xung quanh Đảo Ba Bình, quần đảo Trường Sa. Các dữ liệu hàng hải được thu thập bởi tàu này dự kiến sẽ được sử dụng phục vụ dự án bất hợp pháp mở rộng cầu cảng và đường băng trên đảo Ba Bình mà giới chức Đài Loan dự kiến triển khai trong năm tới.

+ Việt Nam:

Khai mạc Triển lãm về Hoàng Sa, Trường Sa. Sáng 22/8, Văn phòng Chính phủ, Bộ TTTT và UBND TP Hồ Chí Minh phối hợp tổ chức Triển lãm: “Hoàng Sa, Trường Sa của Việt Nam - Những bằng chứng lịch sử”. Gần 200 tấm bản đồ và tư liệu được trưng bày trong triển lãm gồm: Phiên bản của các văn bản Hán Nôm, văn bản Việt ngữ và Pháp ngữ do triều đình phong kiến Việt Nam ban hành từ thế kỷ XVII đến đầu thế kỷ XX. Tập bản đồ gồm 95 bản đồ chứng minh chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa do Việt Nam, phương Tây và Trung Quốc công bố từ thế kỷ XVI đến nay.

+ *Philippines:*

Philippines tố 2 tàu Trung Quốc vẫn hiện diện ở Bãi Cỏ Mây. Ngư dân nước này phát hiện 2 tàu tuần tra Trung Quốc ở vùng biển lân cận Bãi Cỏ Mây bất chấp diễn biến thời tiết xấu trong khu vực. Từ tháng 5, Trung Quốc đã thường xuyên điều các tàu chiến và tàu đánh cá tới gần khu vực này.

+ *Mỹ:*

Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ công du Đông Nam Á. Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Chuck Hagel hôm 22/8 đã bắt đầu chuyến công du kéo dài 1 tuần tới 4 nước Đông Nam Á gồm Malaysia, Indonesia, Brunei và Philippines nhằm thúc đẩy hợp tác quân sự. Tại Brunei, trong hai ngày 28 và 29/08, ông Hagel sẽ tham dự cuộc họp thường niên với Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN. Vấn đề tranh chấp chủ quyền trên Biển Đông dự kiến sẽ được đưa ra bàn bạc trong chương trình nghị sự của Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN và Mỹ.

Mỹ kêu gọi giải quyết hòa bình tranh chấp Biển Đông. Trong bài phát biểu tại Viện An ninh Quốc phòng, Malaysia vào buổi tối 25/8, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Chuck Hagel kêu gọi

tất cả các bên tranh chấp ở Biển Đông kiềm chế và tuân thủ Tuyên bố về ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC) để giải quyết các tranh chấp một cách hòa bình, không sử dụng các biện pháp đe dọa, ép buộc hay gây hấn: “Chúng tôi muốn làm rõ rằng, nước Mỹ dành ủng hộ mạnh mẽ cho những nỗ lực của Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) nhằm triển khai đàm phán chính thức về Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC). Đối với những tuyên bố chủ quyền tại khu vực này, chúng tôi ủng hộ các biện pháp hòa bình để giải quyết tranh chấp theo luật pháp quốc tế, trong đó có luật biển.”

Quan hệ các nước

Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ-Trung hội đàm.

Hôm 19/8, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Chuck Hagel và Bộ trưởng Quốc phòng Trung Quốc Thường Vạn Toàn đã cuộc hội đàm kéo dài hơn ba giờ tại Lầu Năm Góc. Phát biểu tại cuộc họp báo chung sau đó, ông Thường Vạn Toàn tuyên bố: “Chúng tôi luôn khẳng định các tranh chấp liên quan phải được giải quyết thông qua đối thoại và đàm phán. Tuy nhiên, không ai có thể ảo tưởng rằng Trung Quốc sẽ từ bỏ lợi ích cốt lõi của mình và không ai có thể đánh giá thấp ý chí và quyết tâm bảo vệ lãnh thổ, toàn vẹn lãnh thổ và quyền lợi biển của chúng tôi.” Về phần mình, ông Hagel đã nhắc lại lập trường của Mỹ đối với vấn đề này, đồng thời cho biết Washington vẫn giữ lập trường trung lập đối với những vấn đề chủ quyền, song khẳng định rằng các bất đồng cần phải được giải quyết một cách hòa bình, không có sự đe dọa.

Mỹ và Trung Quốc tập trận chung. Ba tàu hải quân Trung Quốc ngày 20/8 đã rời cảng Thanh Đảo, đến vùng biển Hawaii tham gia cuộc tập trận tìm kiếm - cứu hộ với hải quân Mỹ. Cuộc tập trận hải quân được thực hiện dựa trên cam kết thiết lập mối quan hệ mật thiết hơn giữa Mỹ-Trung của Tổng thống Obama và Chủ tịch Tập Cận Bình tại hội nghị thượng đỉnh hồi tháng 6 ở California. Hạm đội tàu hải quân Trung Quốc tham gia sứ mệnh lần này có một tàu tiếp tế, một tàu khu trục nhỏ và tàu khu trục có tên lửa dẫn đường Thanh Đảo.

Campuchia-Trung Quốc tăng cường các mối quan hệ.

Bộ trưởng Ngoại giao Trung Quốc Vương Nghị bắt đầu chuyến thăm chính thức hai ngày tới Campuchia từ 20/8. Trong cuộc hội đàm ngày 21/8 tại Phnom Penh giữa Ngoại trưởng Trung Quốc Vương Nghị và Phó Thủ tướng kiêm Ngoại trưởng nước chủ nhà Hor Namhong, hai bên đã nhất trí tăng cường các mối quan hệ và hợp tác song phương. Phát biểu tại buổi họp báo sau cuộc hội đàm, Ngoại trưởng Vương Nghị cho biết quan hệ hai nước láng giềng Trung Quốc và Campuchia được thiết lập từ năm 1958 và đang ngày một sâu sắc hơn.

Thủ tướng Singapore thăm Trung Quốc.

Người Phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hoa Xuân Oánh ngày 21/8 cho biết, nhận lời mời của Thủ tướng Trung Quốc Lý Khắc Cường, Thủ tướng Singapore Lý Hiển Long sẽ thăm chính thức Trung Quốc từ ngày 25 -31/8.

Hải quân ASEAN sẽ tập trận cùng 8 nước ở Biển Đông.

Ngày 22/8, Hải quân Indonesia thông báo hải quân 10 nước thành viên ASEAN

cùng 8 nước khác - bao gồm Mỹ, Nhật Bản, Trung Quốc, Nga, Ấn Độ, Hàn Quốc, Úc và New Zealand - sẽ tham gia cuộc tập trận chung tại vùng biển Indonesia thuộc Biển Đông vào tháng 4/2014. “Cuộc tập trận đa phương Komodo 2014”, với mục đích một phần nhằm ứng phó với các mối đe dọa trên biển, sẽ diễn ra tại vùng biển ngoài khơi hai quần đảo Natuna và Anambas, nằm giữa Bán đảo Malaysia và Đảo Borneo.

Ấn Độ và Trung Quốc đối thoại chiến lược lần thứ 5. Vòng đối thoại chiến lược lần thứ 5 giữa Ấn Độ và Trung Quốc đã diễn ra tại thủ đô New Delhi chiều 20/8 dưới sự đồng chủ trì của Bí thư Đối ngoại Ấn Độ Sujatha Singh và Thứ trưởng Ngoại giao Trung Quốc Lưu Chấn Dân. Trong cuộc đối thoại diễn ra khoảng 4 giờ, phái đoàn hai nước đã thảo luận nhiều vấn đề song phương, khu vực và toàn cầu cùng quan tâm. Cũng tại cuộc gặp, hai bên nhất trí sẽ tiến hành vòng đối thoại chiến lược tiếp theo tại thủ đô Bắc Kinh của Trung Quốc vào một thời gian thích hợp.

Mỹ, Philippines cam kết tự do hàng hải tại Biển Đông. Tuyên bố chung sau cuộc gặp ngày 22/8 tại Mỹ giữa Tổng tham mưu trưởng Các lực lượng vũ trang Philippines, Tướng Emmanuel Bautista và Chủ tịch Hội đồng tham mưu trưởng liên quân Mỹ, Tướng Martin Dempsey nêu rõ: “Chúng tôi có lợi ích chung trong việc duy trì tự do trên biển, giao thương hợp pháp thông suốt. Chúng tôi quyết tâm tăng cường môi trường an ninh tại Đông Nam Á nhằm bảo vệ lợi ích của tất cả các bên tôn trọng giao thương thông suốt

qua tuyến đường biển này, song song với răn đe những thế lực có ý đồ cản trở hoặc đe dọa hoạt động trên biển.” Hai vị tướng cũng kêu gọi một “cách tiếp cận có nguyên tắc khi giải quyết những tuyên bố tranh chấp chủ quyền trên biển bằng biện pháp hòa bình - trong khuôn khổ luật pháp quốc tế.”

Mỹ-Malaysia cam kết tăng cường hợp tác quân sự. Phát biểu tại cuộc họp báo chung với người đồng cấp Malaysia Hishamuddin bin Tun Hussein hôm 25/8 nhân chuyến thăm Malaysia, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Chuck Hagel cho biết Washington cam kết thúc đẩy quan hệ đối tác quân sự với Malaysia: “Mỹ cam kết tiếp tục hỗ trợ quân đội Malaysia, trong bối cảnh nước này tăng cường năng lực của quân đội trong các lĩnh vực như hoạt động hỗ trợ nhân đạo, cứu trợ thiên tai, gìn giữ hòa bình, an ninh biển và chống khủng bố.”

Phân tích và đánh giá

“Bộ quy tắc ứng xử: Chìa khóa cho tranh chấp Biển Đông” của *Tang Siew Mun*. Tại Hội nghị Bộ trưởng ASEAN lần thứ 46 ở Bandar Seri Begawan, ASEAN đã tiến thêm một bước trong việc giải quyết tranh chấp Biển Đông. Thành công của hội nghị năm nay là một sự tương phản so với hội nghị năm ngoái tại Phnom Penh, khi lần đầu tiên trong lịch sử của ASEAN, các Bộ trưởng Ngoại giao không thể đồng thuận về một tuyên bố chung. Với vai trò chủ tịch, Brunei xứng đáng với những lời khen ngợi cho việc giải quyết các vấn đề một cách khéo léo, giúp ASEAN và Trung Quốc chấp thuận bắt đầu các cuộc tham vấn chính thức về việc xây dựng Bộ quy tắc ứng xử trên Biển Đông. Nhưng vẫn còn quá sớm để hân hoan. Việc ASEAN và Trung Quốc ngồi vào bàn đàm phán mới chỉ là bước đầu tiên. Nếu muốn Bộ quy tắc ứng xử có thể giúp duy trì hòa bình tại Biển Đông, các

cuộc đàm phán phải được kết thúc sớm. Sự chậm trễ có thể làm các bên đàm phán nản lòng, khiến các nước này sẽ hành động theo cách của riêng họ, và điều này khiến căng thẳng trầm trọng hơn. Muốn các cuộc đàm phán về Bộ quy tắc ứng xử kết thúc nhanh chóng thì ASEAN phải thúc giục Philippines cam kết đầy đủ vào quá trình đàm phán. Thông qua các kênh chính thức và không chính thức, ASEAN phải thuyết phục được Philippines. Suy cho cùng, cách tốt nhất để Manila và ASEAN tránh được xung đột vũ trang với Trung Quốc đó là có được một Bộ quy tắc ứng xử. Sẽ phản tác dụng nếu Philippines áp dụng một chiến lược phòng ngừa bằng cách tranh thủ tiến trình COC, trong khi đó vẫn tìm kiếm sự hỗ trợ quân sự từ Mỹ và Nhật Bản. Việc Manila huy động sự trợ giúp chính trị và ngoại giao từ Mỹ và Nhật sẽ có ảnh hưởng không tốt cho nỗ lực của ASEAN nhằm quản lý Biển Đông thông qua con đường ngoại giao, cũng như khiến Trung Quốc có lý do để không thực theo như cam kết của họ với Bộ quy tắc ứng xử. Những thủy thủ và ngư dân hầu như không thể làm gì để thay đổi thời tiết tại Biển Đông, tuy nhiên các lãnh đạo của các quốc gia trong khu vực có thể làm chủ các cơn bão chính trị tại đây. Việc họ có thể kiểm soát được Biển Đông phụ thuộc vào sự thành công của quá trình đàm phán về Bộ quy tắc ứng xử. Ngược lại, sự thất bại của tiến trình này có thể sẽ đặt an ninh khu vực vào tình thế nguy hiểm.

“Kết cục nào cho vụ kiện của Philippines?”

của Alex Calvo. Việc Manila kiện Bắc Kinh ra tòa trọng tài quốc tế gợi cho chúng ta câu hỏi rằng liệu sức mạnh hay luật pháp sẽ quyết định số phận của tranh chấp chủ quyền tại Biển Đông. Câu hỏi là liệu luật pháp quốc tế và ngoại giao có giúp khu vực đạt được một cách thức giải quyết hòa bình không; hoặc chí ít có giúp khu vực đạt được một sự thỏa hiệp tạm thời, nhờ đó các quốc gia có thể chung sống với nhau trong một vài thập kỷ tới hay luật pháp quốc tế sẽ bị gạt sang một bên, và số phận của khu vực sẽ được quyết định bằng vũ lực? Khó tìm một câu trả lời rõ ràng ở đây khi có nhiều yếu tố khác cũng ảnh hưởng đến luật pháp quốc tế. Được cấu thành từ các quy tắc và các thể chế song luật pháp quốc tế ít nhiều phản ánh cán cân quyền lực tại một thời điểm cụ thể nào đó. Vụ kiện này có thể kết thúc bằng một thỏa thuận mang tính thỏa hiệp giữa luật pháp quốc tế và các sửa đổi tại thời điểm đó của luật pháp quốc tế. Theo logic này, vô vàn trường hợp có thể xảy ra. Các quốc gia vẫn tăng cường an ninh, tuy nhiên vẫn tham gia đàm phán. Điều chắc chắn ở đây là bất cứ kịch bản nào xảy ra, kết quả đó sẽ gây ảnh

hưởng đến khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, và chắc chắn sẽ kéo dài trong nhiều thập kỷ tới.

“Trung Quốc và Mỹ đang kẹt trong thế lưỡng nan an ninh?” của George Gao. Các nhà phân tích đã chỉ ra bằng chứng cho thấy một cuộc chạy đua vũ trang thông thường giữa Mỹ và Trung Quốc đang được diễn ra. Mỹ và Trung Quốc là hai quốc gia có ngân sách quốc phòng lớn nhất thế giới. Theo Viện Nghiên cứu Hòa bình Quốc tế Stockholm (SIPRI) con số vào năm 2012 của Mỹ là 682 tỉ USD và Trung Quốc là 166 tỉ USD. Theo như một báo cáo của Bộ Quốc phòng Mỹ, Trung Quốc đang đầu tư một loạt các tên lửa chống tàu, tên lửa tấn công trên mặt đất và tên lửa đạn đạo, cũng như các loại vũ khí không gian. Bà Bonnie Glaser, cố vấn cấp cao tại Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Quốc tế (CSIS) cho biết: “Cuộc cạnh tranh vũ trang thông thường giữa Mỹ và Trung Quốc chủ yếu là nhằm vào khả năng tiếp cận quân sự của Mỹ tới khu vực. Trung Quốc đang phát triển năng lực A2AD (chống tiếp cận/phong tỏa) nhằm ngăn chặn Mỹ tiếp cận quân sự khi có sự cố xảy ra, và Mỹ thì quyết tâm duy trì khả năng tiếp cận và khả năng tiến hành các hoạt động quân sự.” Trung Quốc dự kiến sẽ sắp xếp và hiện đại hóa sức mạnh hạt nhân của mình, đặc biệt cho mục đích đáp trả hoặc trong trường hợp nước khác tấn công trước, tuy nhiên các nhà phân tích không cho rằng cuộc chạy đua vũ trang sẽ mở rộng ra cả lĩnh vực hạt nhân. Khi được hỏi trong trường hợp nào Mỹ và Trung Quốc sẽ từ bỏ việc lún sâu vào một thế lưỡng nan an ninh và chạy đua vũ trang kinh điển, ông Shen Dingli, một

chuyên gia an ninh cho biết điều này chỉ xảy ra: “Nếu Mỹ không thực hiện chiến lược xoay trục nữa; nếu Mỹ không củng cố hệ thống phòng thủ tên lửa và dừng các chương trình quân sự trong không gian lại, và nếu Trung Quốc cũng làm theo như vậy.”

“Nhân tố Trung Quốc đang thúc đẩy liên minh Nhật-Philippines?” của *Julius Cesar I. Trajano*. Kể từ khi được thiết lập vào năm 2011, quan hệ đối tác chiến lược Nhật Bản-Philippines ban đầu chỉ để thúc đẩy trao đổi hàng hóa, dịch vụ và đầu tư giữa hai nền kinh tế thông qua thực hiện Thỏa thuận Quan hệ Đối tác Kinh tế Nhật Bản-Philippines. Nhưng kể từ khi ông Abe được bầu làm thủ tướng Nhật, mối quan hệ này đã tập trung vào hợp tác an ninh biển. Vì vậy, không có gì ngạc nhiên khi Thủ tướng Abe cam kết một thỏa thuận cho vay nhằm trang bị 10 tàu tuần tra cho lực lượng bảo vệ bờ biển Philippines. Sự hợp tác mới này có thể được coi như một phản ứng rõ ràng đối với với mối đe dọa chung - việc Trung Quốc tăng cường năng lực trên biển, cả ở Biển Hoa Đông và Biển Đông. Mối quan hệ với Nhật Bản chỉ là một nhân tố trong chiến lược rộng lớn hơn của Philippines: tăng cường hợp tác quốc phòng với các đồng minh để bù đắp cho khả năng quân sự hạn chế của nước này. Cách

tiếp cận đa phương về an ninh của Manila tại Biển Đông cũng nhằm đối phó với ý đồ muốn giải quyết tranh chấp trên cơ sở song phương của Trung Quốc - điều có thể làm xói mòn những tuyên bố chủ quyền của Manila về phương diện pháp lý và chiến lược. Đó là lý do khiến Tổng thống Aquino cho phép Mỹ và Nhật Bản được tiếp cận căn cứ hải quân Subic. Nhật Bản cũng được hưởng lợi từ sự tăng cường hợp tác với Philippines. Philippines sẽ đóng một vai trò trong chiến lược phòng thủ mới của Nhật Bản về triển khai lực lượng hải quân và các máy bay do thám không người lái nhằm bảo vệ các đảo xa của Nhật tại Hoa Đông. Ngoài ra, một mối quan hệ tốt hơn với Philippines cũng phù hợp với chiến lược đối ngoại tái can dự với ASEAN của Nhật Bản. Mối quan hệ đối tác được điều chỉnh cũng không chỉ giúp cân bằng với Trung Quốc mà còn hữu ích trong lĩnh vực kinh tế. Thủ tướng Abe và Tổng thống Aquino đã cam kết thúc đẩy hợp tác kinh tế vào thời điểm cả Nhật Bản và Philippines đều đang trải qua thời kỳ phục hồi kinh tế và giành được lòng tin quốc tế thông qua việc kết hợp kích thích tài khóa và cải cách kinh tế. Các lợi ích chiến lược và kinh tế của Nhật Bản và Philippines đang hội tụ với nhau. Mối quan hệ giữa hai nước không còn bị chi phối bởi những ký ức cay đắng về sự chiếm đóng tàn bạo của Nhật Bản. Thay vào đó, những ưu tiên của hai nước là nhằm bảo đảm tăng trưởng kinh tế và chống lại sự quyết đoán trên biển của Trung Quốc.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp